

RECHTSPRAAK

JURISPRUDENCE

ZEKERHEDEN/SÛRETÉS

HOF VAN CASSATIE 26 JUNI 2008

ZEKERHEDEN

Persoonlijke zekerheid – Faillissement – Bevrijding – Kosteloos karakter – Begrip

De kosteloze aard van de persoonlijke zekerheidstelling is het ontbreken van enig economisch voordeel, zowel rechtstreeks als onrechtstreeks, dat de persoonlijke zekerheidsteller kan genieten ten gevolge van de zekerheidstelling.

SÛRETÉS

Sûreté personnelle – Faillite – Décharge – Caractère gratuit – Notion

La nature gratuite du cautionnement porte sur l'absence de tout avantage économique, tant direct qu'indirect, que la caution peut obtenir grâce au cautionnement.

Commercial Finance Group NV/J. M., en D.B. H.

Zet.: I. Verougstraete (voorzitter), R. Boes en E. Waûters (afdelingsvoorzitters), E. Dirix en E. Stassijns (raadsheren)

O.M.: A. Van Ingelgem (advocaat-generaal met opdracht)

Pl.: Mr. H. Geinger

I. Rechtspleging voor het Hof

Het cassatieberoep is gericht tegen de arresten, op 8 januari 2007 en 17 september 2007 gewezen door het hof van beroep te Gent.

Raadshoer Eric Dirix heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal met opdracht André Van Ingelgem heeft geconcludeerd.

II. Cassatiemiddel

De eiseres voert in haar verzoekschrift een middel aan.

Het verzoekschrift is aan dit arrest gehecht en maakt er deel van uit.

III. Beslissing van het Hof

Beoordeling

1. Krachtens artikel 80, derde lid van de Faillissementswet, zoals ingevoerd bij artikel 7, 2° van de wet van 20 juli 2005 tot wijziging van de Faillissementswet van 8 augustus 1997 en houdende diverse fiscale bepalingen, evenals artikel 10, 4°, lid 2 van deze wet van 20 juli 2005, bevrijdt de rechtbank geheel of gedeeltelijk elke natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, wanneer zij vaststelt dat diens verbintenis niet in verhouding staat tot

zijn inkomsten en tot zijn patrimonium, tenzij deze natuurlijke persoon zijn onvermogen frauduleus organiseerde.

Uit de parlementaire voorbereiding blijkt de bedoeling van de wetgever om enkel de natuurlijke personen te bevrijden die door hun bereidwilligheid verplicht zijn om de schulden van de gefailleerde te delgen, terwijl zij geen persoonlijk belang hebben bij de betaling van die schulden.

2. De kosteloze aard van de persoonlijke zekerheidstelling is het ontbreken van enig economisch voordeel, zowel rechtstreeks als onrechtstreeks, dat de persoonlijke zekerheidsteller kan genieten ten gevolge van de zekerheidstelling.

Of de zekerheidsteller al dan niet een concrete tegenprestatie heeft bedongen voor het aangaan van de zekerheidstelling is niet bepalend voor de oplossing van de vraag of de zekerheidstelling kosteloos is in de zin van de wet.

3. De arresten stellen vast dat de verweerders zich hebben borg gesteld tot zekerheid van een krediet aan de vennootschap waarvan zij de aandeelhouders zijn en dat de verweerder zaakvoerder is en de verweerder meewerkende vennoot.

De appelrechter oordeelt dat de omstandigheid dat een zaakvoerder of een bestuurder een belang hebben dat een krediet aan de vennootschap wordt toegekend omdat zij uit deze vennootschap een inkomen verwerven en zij, in het algemeen, er belang bij hebben dat de financiële positie van de

vennootschap gedijt, nog niet maakt dat hun borgstelling voor de vennootschap niet kosteloos is, en beslist dat de borgstelling door de verweerders kosteloos is omdat niet wordt aangetoond dat zij enige vorm van vergoeding ontvangen voor deze zekerheidstelling.

4. Door op deze gronden te beslissen dat de borgstelling van de verweerders kosteloos is in de zin van artikel 80, derde lid van de Faillissementswet, verantwoord de arresten hun beslissing niet naar recht.

Het middel is gegrond.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest van 8 januari 2007 behalve in zoverre dit het hoger beroep ontvankelijk verklaart.

Vernietigt het bestreden arrest van 17 september 2007.

Beveelt dat van dit arrest melding wordt gemaakt op de kant van de vernietigde arresten.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Antwerpen.

(...)

Noot

1. Het cassatieberoep vermeldt volgende feiten en procedurevoorgaanden:

“Eerste verweerster was zaakvoerder en aandeelhouder van de BVBA Jacops. Haar echtgenoot, tweede verweerder, was eveneens aandeelhouder en meewerkend vennoot.

Eiseres en de BVBA Jacops sloten op 24 maart 2004 een factoringovereenkomst. In het kader van deze overeenkomst stelden verweerders zich, jegens eiseres, solidair borg voor de BVBA Jacops ten belope van € 100.000,00.

Bij vonnis van de rechtbank van koophandel te Dendermonde van 1 september 2005 werd het faillissement van de BVBA voor geopend verklaard.

Op 6 januari 2006 legden verweerders een verklaring van persoonlijke zekerheidsstelling neer overeenkomstig het artikel 72ter van de Faillissementswet 1997.

Bij verzoekschrift, neergelegd op 15 maart 2006, verzochten verweerders om uitspraak te doen over hun bevrijding als persoonlijke zekerheidstellers (art. 80, zesde lid, van de Faillissementswet 1997).

De rechtbank van koophandel te Dendermonde sprak vonnis uit op 15 mei 2006, waarbij hun verzoek tot bevrijding afgevoerd werd. Verweerders tekenden hoger beroep aan.

Bij arrest van 8 januari 2007 verklaarde het hof van beroep te Gent het hoger beroep ontvankelijk. Het besliste dat de kosteloosheid van de borgstellingen van verweerders moet worden weerhouden en dat verweerders in aanmerking komen om bevrijd te worden. Verder werd de persoonlijke verschijning van verweerders bevolen om te onderzoeken of en in welke mate hun verbintenis niet in verhouding is met hun inkomsten en patrimonium.

Bij arrest van 17 september 2007 besliste het hof van beroep te Gent de verweerders van hun borgstelling ten opzichte van

eiseres te bevrijden, behalve voor het bedrag van 4.000,00 €.”

2. Het cassatieberoep steunde op volgende grieven :

“Luidens het artikel 80, derde lid, van de Faillissementswet van 8 augustus 1997 bevrijdt de rechtbank geheel of gedeeltelijk elke natuurlijke persoon die zich kosteloos persoonlijk zeker stelde voor de gefailleerde, wanneer zij vaststelt dat diens verbintenis niet in verhouding met zijn inkomsten en met zijn patrimonium is.

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 20 juli 2005, waarbij voornoemd artikel 80, derde lid, werd ingevoegd, blijkt dat de wetgever deze bevrijdingsgrond, die een afwijking vormt op de gemeenrechtelijke regels inzake het tenietgaan van verbintenissen, ondermeer neergelegd in de artikelen 1234 en 2034, 2036 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, evenals als op het burgerlijk vermogensrecht, en meer in het bijzonder op artikelen 1134, eerste lid van het Burgerlijk Wetboek en 7 van de Hypotheekwet van 16 december 1851, uitsluitend heeft voorbehouden voor de personen, die met hun persoonlijke zekerheidsstelling, waaronder de borgtocht, geen enkel, rechtstreeks of on-rechtstreeks, economisch voordeel nastreven. De wetgever heeft aldus de meest onbaatzuchtige en meest kwetsbare categorie van persoonlijke zekerheidstellers in bescherming willen nemen.

Een persoonlijke zekerheidsstelling is derhalve niet kosteloos in de zin van voornoemd artikel 80 Faillissementswet, louter omdat hiervoor geen financiële tegenprestatie werd bedongen. Kosteloosheid is slechts voorhanden voor zover blijkt dat de natuurlijke persoon, die zich persoonlijk zeker heeft gesteld voor de gefailleerde, geen rechtstreeks of onrechtstreeks persoonlijk economisch belang heeft nagestreefd met de verrichting die hij waarborgt.

Voor de beoordeling van dit rechtstreeks of onrechtstreeks persoonlijk economisch belang behoeft de bodemrechter

zich te plaatsen op het ogenblik waarop de verbintenis van persoonlijke zekerheidstelling werd aangegaan.

Het is immers op het tijdstip van de contractsluiting dat overeenkomstig artikel 1101 van het Burgerlijk Wetboek de geldigheidsvoorwaarden van de overeenkomst, voorzien bij artikelen 1108 en volgende Burgerlijk Wetboek, meer in het bijzonder artikelen 1109, 1126, 1131, worden beoordeeld en derhalve de wilsuiting en de beweegredenen van de persoon die zich verbindt, dienen voorhanden te zijn.

Het hof van beroep kon dan ook in het bestreden arrest van 8 januari 2007 niet wettig op grond van de in het middel aangehaalde overwegingen, waarbij het vaststelt dat uit geen enkel element blijkt dat eiseres en of de gefailleerde vennootschap enige vergoeding aan eerste verweerster hebben toegekend als tegenprestatie voor de door haar verleende borgstelling, doch waarbij het hof van beroep tevens aanneemt dat eerste verweerster, als borg en als zaakvoester van de gefailleerde vennootschap aan wie een zaakvoerdersvergoeding wordt toegekend, er belang bij had dat de vennootschap over een lening, krediet kon beschikken om hiermee investeringen, aankopen enz. te doen voor de vennootschap en dat er geredelijk mag aangenomen worden dat de zaakvoester de bedoeling had haar vennootschap nog lang te mogen leiden, oordelen dat dit "loutere belang" in hoofdte van eerste verweerster de kosteloze aard van haar borgstelling niet aantast, nu uit deze overwegingen niet kan afgeleid worden dat eerste verweerster bij het aangaan van haar borgstelling geen rechtstreeks of onrechtstreeks economisch voordeel hiermede heeft nagestreefd (schending van art. 80, derde lid, voor zoveel als nodig, 72bis van de Faillissementswet van 8 augustus 1997, en art. 1101, 1103, 1105, 1106, 1108, 1109, 1126 en 1131 B.W.) en in het bestreden arrest van 17 september 2007 niet wettig verweerster deels

bevrijden van haar borgstelling ten opzichte van eiseres (schending van alle wetsbepalingen in de aanhef van het middel aangehaald).

Het hof van beroep kon derhalve in het bestreden arrest van 8 januari 2007 evenmin wettig op grond van de in het middel aangehaalde overwegingen, waarbij het oordeelt dat de verweerders, als aandeelhouders, – waarbij het bovendien vaststelt dat tweede verweerder meewerkende vennoot is en voor zijn medewerking een vergoeding bekommt evenals de beschikking heeft over een VW wagen die door de gefailleerde vennootschap werd geleased, – er belang bij hadden dat de vennootschap over een lening, krediet... kon beschikken om hiermee investeringen, aankopen te doen, tegenslagen te overwinnen en dat de aandeelhouder er uiteraard belang bij heeft dat "zijn" vennootschap een voor diens werkzaamheid, expansie enz, nodige krediet bekommt en een dividend kan innen, beslissen dat dit "loutere belang" de kosteloze aard van de borgstelling niet aantast, nu uit voornoemde overwegingen niet kan afgeleid worden dat verweerders aldus bij het aangaan van hun borgstelling geen rechtstreeks of onrechtstreeks economisch voordeel nastreefden (schending van art. 80, derde lid, en, voor zoveel als nodig, 72bis van de Faillissementswet van 8 augustus 1997 en 1101, 1103, 1105, 1106, 1108, 1109, 1126 en 1131 B.W.) en nu overeenkomstig artikel 1 van het Wetboek van vennootschappen een vennootschap wordt opgericht met het oogmerk aan de vennoten een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel te bezorgen (schending van laatstgenoemde wetsbepaling) en in het bestreden arrest van 17 september 2007 niet wettig verweerders deels bevrijden van hun borgstelling ten opzichte van eiseres (schending van alle wetsbepalingen in de aanhef van het middel aangehaald)."

Noot

Dit arrest zal worden besproken door prof. M. Vanmeenen in een bijdrage die zal verschijnen in nummer tien van deze jaargang.

Note

Cet arrêt, dont un extrait du pourvoi est publié ci-dessus, sera commenté par le prof. M. Vanmeenen dans un article à paraître dans le numéro 10 de cette année.